

Trh, nabídka, poptávka

Obsah přednášky

1. Dělbba práce
2. Směna, peníze
3. Trh
4. Cena a směnná hodnota
5. Nabídka
6. Poptávka
7. Tržní rovnováha
8. Konkurence

Dělbba práce

Dělbba práce

Jednotliví lidé se zaměří na určité pracovní činnosti či pracovní operace

Přispívá k růstu produktivity práce a růstu celkového výstupu

Rozlišujeme:

- Přirozenou dělbu práce
 - Společenskou dělbu práce
 - Dělbu práce dle pracovních operací
- } Dle pracovních činností

Dělbba práce dle pracovních operací

Výhody

- Jednoduchost
- Dokonalé zvládnutí operace pracovníkem
- Lepší přizpůsobení pracovního prostoru
- Vysoký růst produktivity práce

Nevýhody

- Monotónnost práce
- Vzájemná závislost výrobců
- Provázanost a závislosti výrobců v mezinárodním měřítku

Směna a peníze

Směna

Výměna jednoho statku za jiný.

Úzce souvisí s dělbou práce

Rozlišujeme:

- Přímou výměnu (barter)
 - Zdlouhavá
 - Dvojnásobná shoda potřeb
 - Kvantitativní poměr
- Nepřímou směnu
 - prostřednictvím peněz

Peníze

Všechno co je všeobecně přijímáno a akceptováno jako prostředek směny.

- Prostředek směny
- Všeobecný ekvivalent

Formy peněz:

- Komoditní peníze
- Bankovky a mince

Požadavky kladené na peníze

- Dělitelnost
- Stejnorodost
- Vysoká hodnota
- Trvanlivost

➡ **Nejlépe plnily drahé kovy
(monetizace zlata)**

➡ **Později papírové peníze, mince**

➡ **V současné době bezhotovostní peníze**

Trh

Trh

Oblast ekonomiky, kde dochází ke směně.

Oblast, kde dochází ke střetu nabídky a poptávky a utváření tržní ceny.

Rozlišujeme:

- Místní
 - Národní
 - Světový trh
- } z geografického hlediska
-
- Trh výrobních faktorů
 - Trh zboží a služeb
 - Trh peněz
- } dle předmětu směny

Dílčí a agregátní trh

My budeme rozlišovat zejména:

- **Dílčí trh**
 - Trh jen určité komodity
- **Agregátní trh**
 - trh veškerých statků a služeb vyrobených v ekonomice

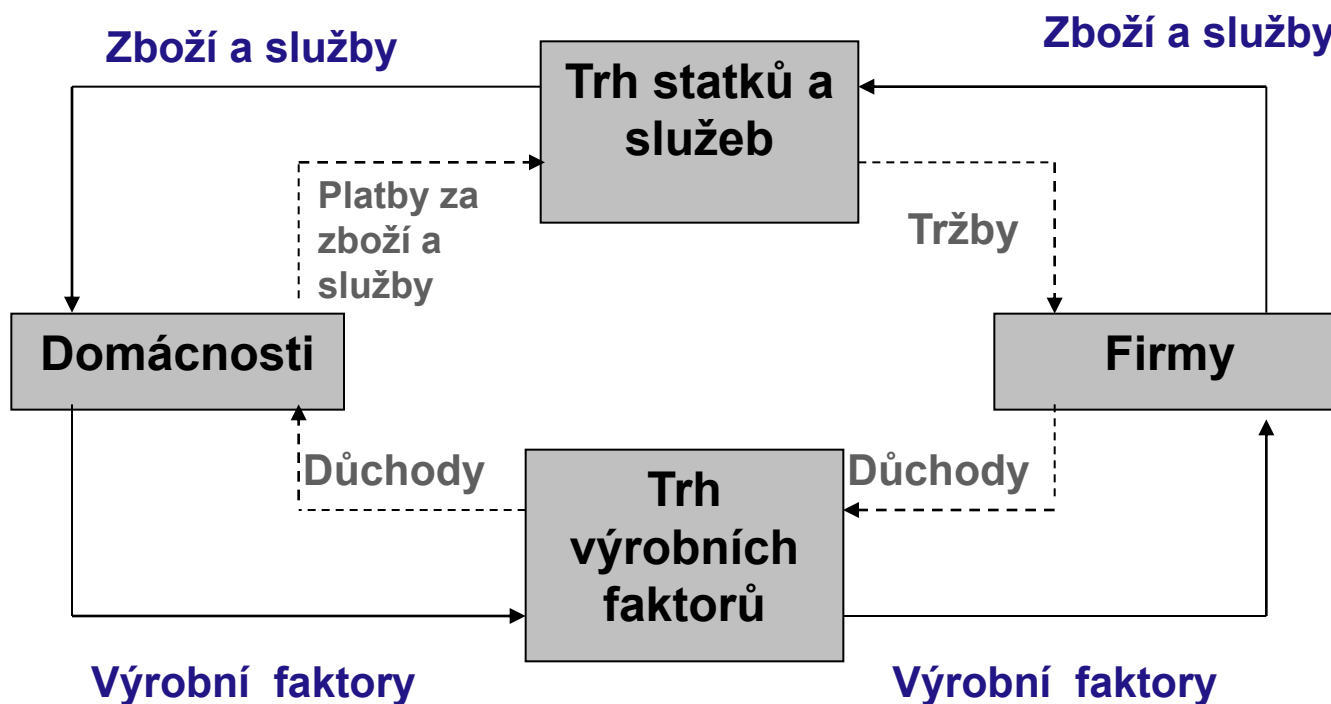
Tržní subjekty

Účastníci trhu

Rozeznáváme čtyři základní tržní subjekty:

- Domácnosti
- Firmy
- Vláda (stát)
- Okolní svět (zahraniční subjekty)

Koloběh hospodářství

→ Dvousektorová ekonomika

— Věcné toky

- - - Peněžní toky

Cena a směnná hodnota

Směnná hodnota

Poměr ve kterém můžeme určitou komoditu na trhu směnit za ostatní

„počet kusů“ statků X = „počet kusů“ statku Y

1 rýč = 1 pytel obilí

Cena

Nositelem cenové informace

Rozlišujeme:

- Absolutní cenu
- Relativní cenu

Absolutní cena

**je suma, kterou za statek zaplatíme vyjádřená
v peněžních jednotkách**

- specifická forma směnné hodnoty
- peníze slouží jako všeobecný ekvivalent

Jednotka statku x = počet peněžních jednotek

1 rohlík = 2 Kč

Relativní cena

cena vyjádřena v poměru k ceně jiného zboží

- vyjádřena ve fyzických jednotkách
- je totožná se směnnou hodnotou
- důležitá při rozhodování spotřebitele

$$\text{Relativní cena} = \frac{\text{cena statku } X}{\text{cena statku } Y} \quad (\text{v ks statku } Y)$$

Kolik jednotek statku Y stojí jednotka statku X

Kolik Y musím mít k dispozici k nákupu jednotky statku X

Příklad

Jana nakupuje horalky a čokoládu Margot. Horalky koupí v supermarketu za 5 Kč, Margotka stojí 10 Kč.

- a) Jaká je absolutní cena horalek a Margotky? Zapište

- a) Jaká je jejich relativní cena? Zapište.

Řešení

Jana nakupuje horalky a čokoládu Margot. Horalky koupí v supermarketu za 5 Kč, Margotka stojí 10 Kč.

a) Jaká je absolutní cena horalek a Margotky? Zapište

$$P(\text{Horalky}) = 5\text{Kč}$$

$$P(\text{Margot}) = 10\text{Kč}$$

a) Jaká je jejich relativní cena? Zapište.

$$Pr(\text{Horalky}) = 5/10 = 0,5$$

Jedna horalka „stojí“ 0,5 Margot.

Jednu horalku může Jana vyměnit za 0,5 Margotky.

Nabídka

Nabídka

Vyjadřuje funkční vztah mezi nabízeným množstvím a cenou.

Rozlišujeme:

- Individuální nabídku
- Tržní nabídku
- Agregátní nabídku

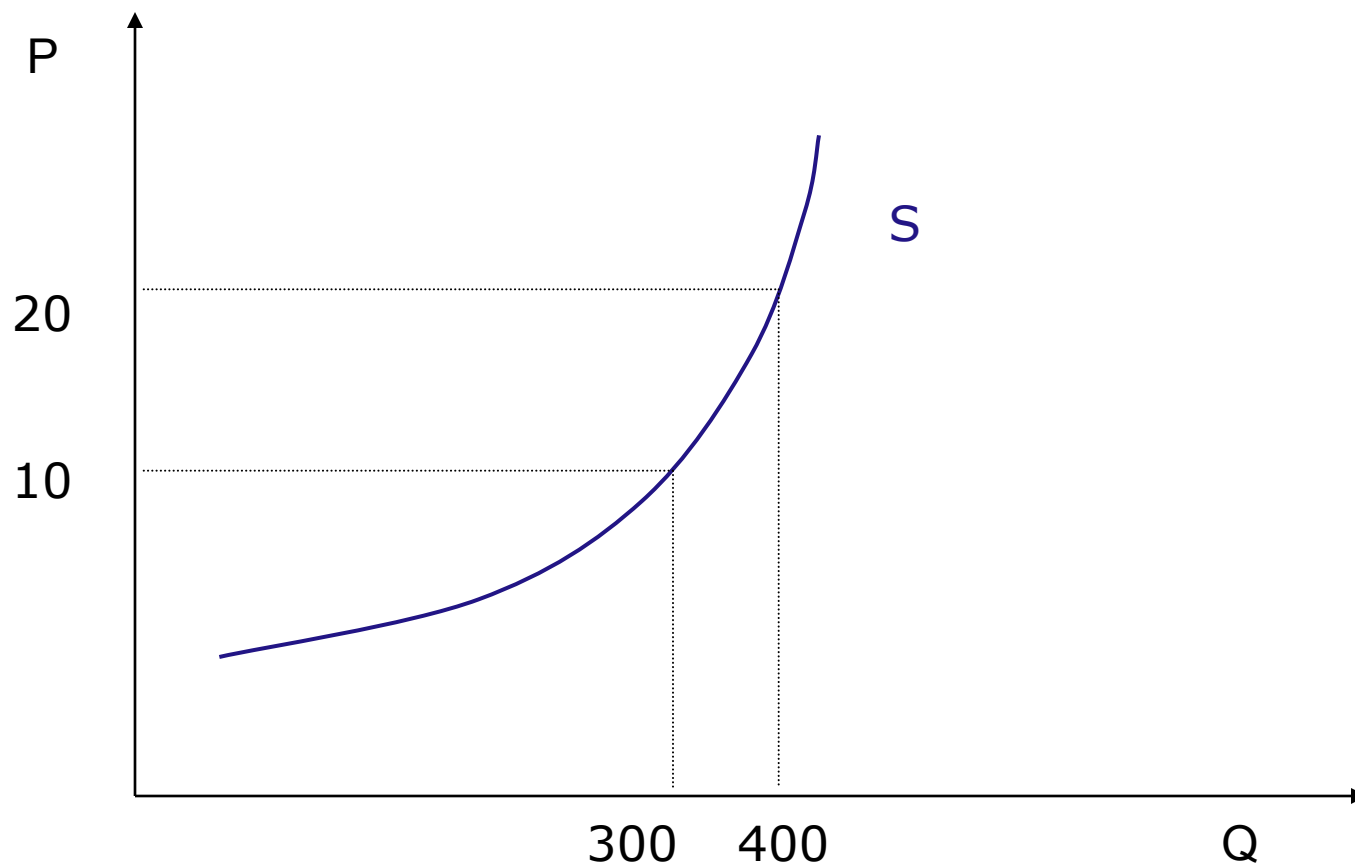
⇒ Nositelem nabídky na trhu statků a služeb jsou firmy

Tržní nabídka

Tržní nabídka zachycuje množství statku, které jsou výrobci ochotni vyrobit a prodat při různých úrovních tržní ceny

- Nabídková křivka rostoucí
 - S růstem tržní ceny roste také nabízené množství produkce
 - **Zákon rostoucí nabídky**

Křivka tržní nabídky

Tvar tržní nabídky

- Rostoucí
- **Zákon klesajících výnosů**
 - Vybavení kapitálem dáno
 - Každý další pracovník méně produktivní
 - Dodatečná jednotka produkce se prodražuje
 - Větší množství ochotni prodat za vyšší cenu

Změna nabídky x změna nabízeného množství

- **Změna nabízeného množství**
 - V závislosti na ceně
 - Posun po nabídkové křivce
- **Změna nabídky**
 - Posun nabídkové křivky
 - Změna nabízeného množství při každé úrovni ceny

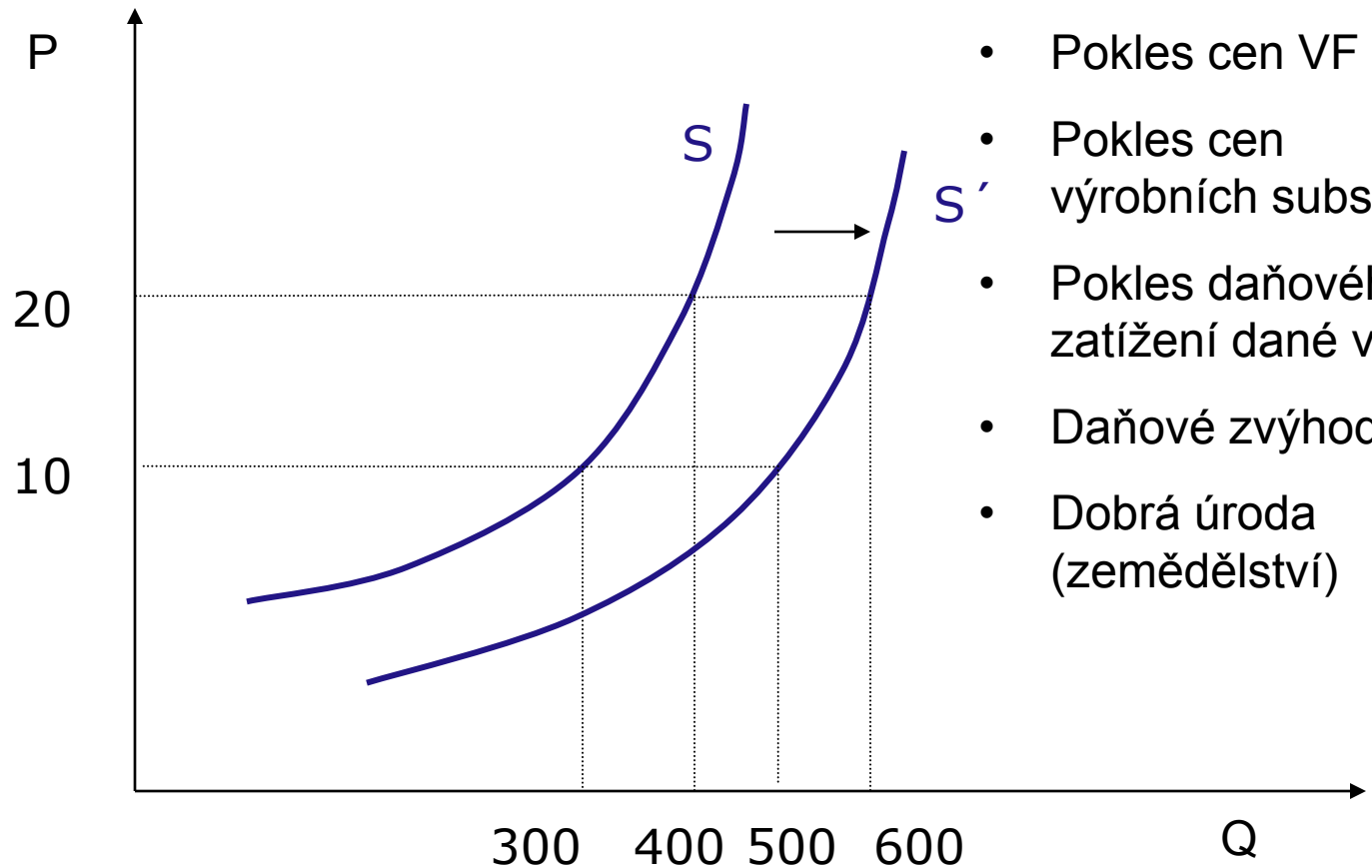
Změny nabídky

Nabídku ovlivňují tyto faktory:

- **Výše výrobních nákladů**
 - ceny vstupů
 - technologie
- **Ceny substitučních výrobků**
- **Ostatní faktory**
 - Úroda
 - Počasí

Změny tržní nabídky

- Zavedení lepší technologie

- Pokles cen VF
- Pokles cen výrobních substitutů
- Pokles daňového zatížení dané výroby
- Daňové zvýhodnění
- Dobrá úroda (zemědělství)

Poptávka

Poptávka

Vyjadřuje funkční vztah mezi poptávaným množstvím a cenou.

Rozlišujeme:

- Individuální poptávka
- Tržní poptávka
- Agregátní poptávka

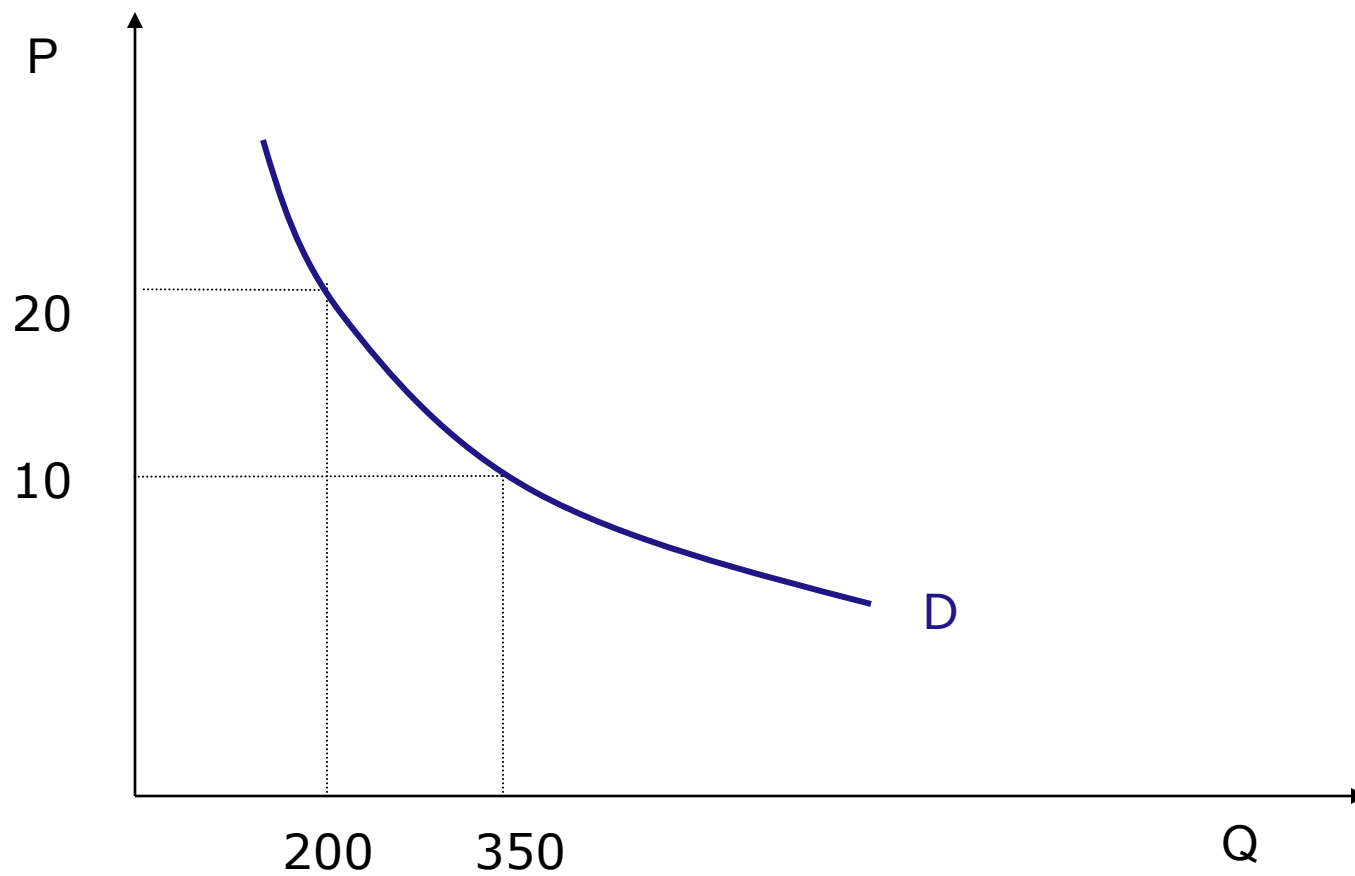
➔ Nositelem poptávky jsou především domácnosti (ale i další tržní subjekty)

Tržní poptávka

vyjadřuje množství statku, které jsou kupující ochotni nakoupit při různých úrovních tržní ceny.

- Poptávková křivka je klesající
 - S růstem tržní ceny klesá poptávané množství produkce
 - **Zákon klesající poptávky**

Křivka tržní poptávky

Tvar tržní poptávky

- Klesající
- **Působí dva efekty:**
 - **Důchodový efekt** – růst kupní síly důchodu
 - **Substituční efekt** – nahrazování relativně dražšího statku statkem levnějším

Změna poptávky x změna poptávaného množství

- **Změna poptávaného množství**
 - V závislosti na ceně
 - Posun po poptávkové křivce
- **Změna poptávky**
 - Posun poptávkové křivky
 - Změna poptávaného množství při každé úrovni ceny

Změny poptávky

Poptávku ovlivňují tyto faktory:

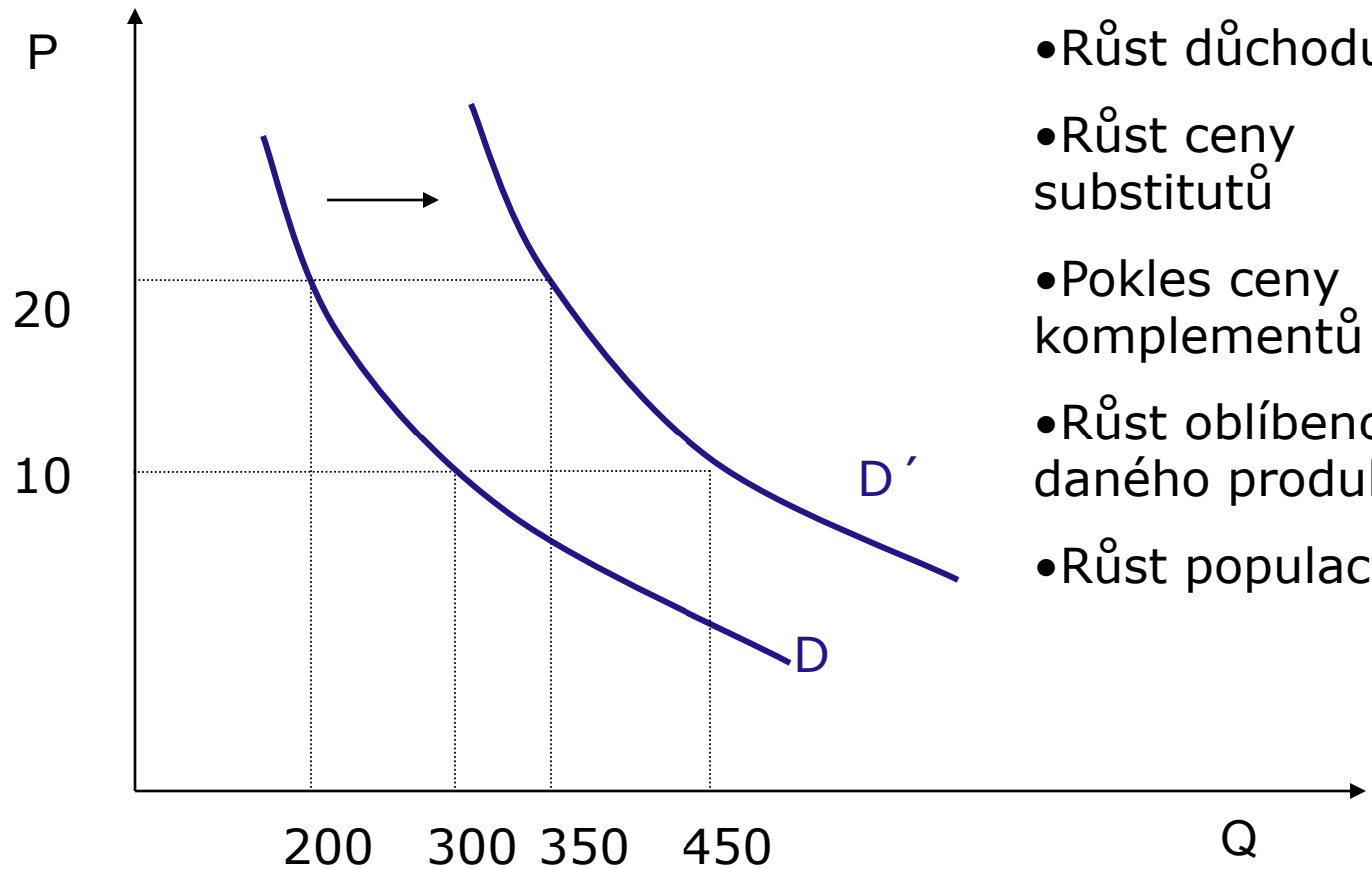
- **Výše důchodů**

- **Ceny substitutů a komplementů**
 - **Substituty** – statky které plní stejnou funkci (uspokojují stejné potřeby)
 - **Komplementy** – statky, jejichž spotřeba se doplňuje (spotřebovávají se společně)

- **Preference**

- **Ostatní faktory**
 - Počasí, velikost populace atd.

Změny tržní poptávky

- Růst důchodu
- Růst ceny substitutů
- Pokles ceny komplementů
- Růst oblíbenosti daného produktu
- Růst populace

Tržní rovnováha

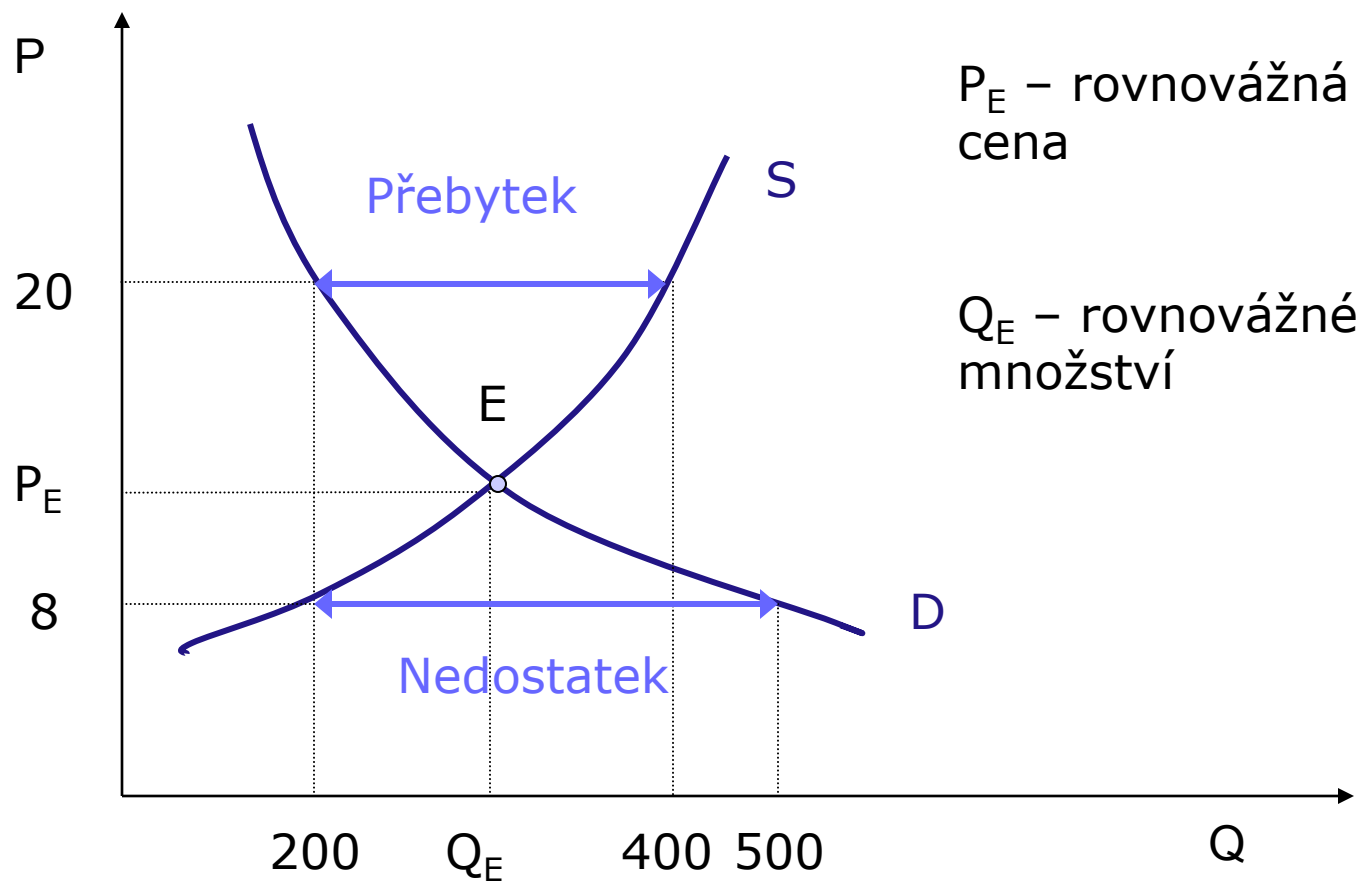
Tržní rovnováha

Tržní rovnováhou nazýváme situaci, kdy dochází k vyrovnání křivek nabídky a poptávky.

Objem produkce, který kupující chtějí při dané ceně nakoupit odpovídá objemu produkce, který prodávající zamýšlejí při této ceně prodat

Tržní rovnováha

Změny tržní rovnováhy

- **Tržní cena** – aktuální cena na trhu
- **Rovnovážná cena** – vyrovnání nabídky a poptávky

Tržní cena vždy nemusí být cenou rovnovážnou

Vychýlení trhu z rovnováhy:

- Změny nabídky
 - Změny poptávky
- } **změny rovnovážné ceny a rovnovážného množství trhu**

Přizpůsobení trhu tržním změnám zabere určitý čas!!!!!!

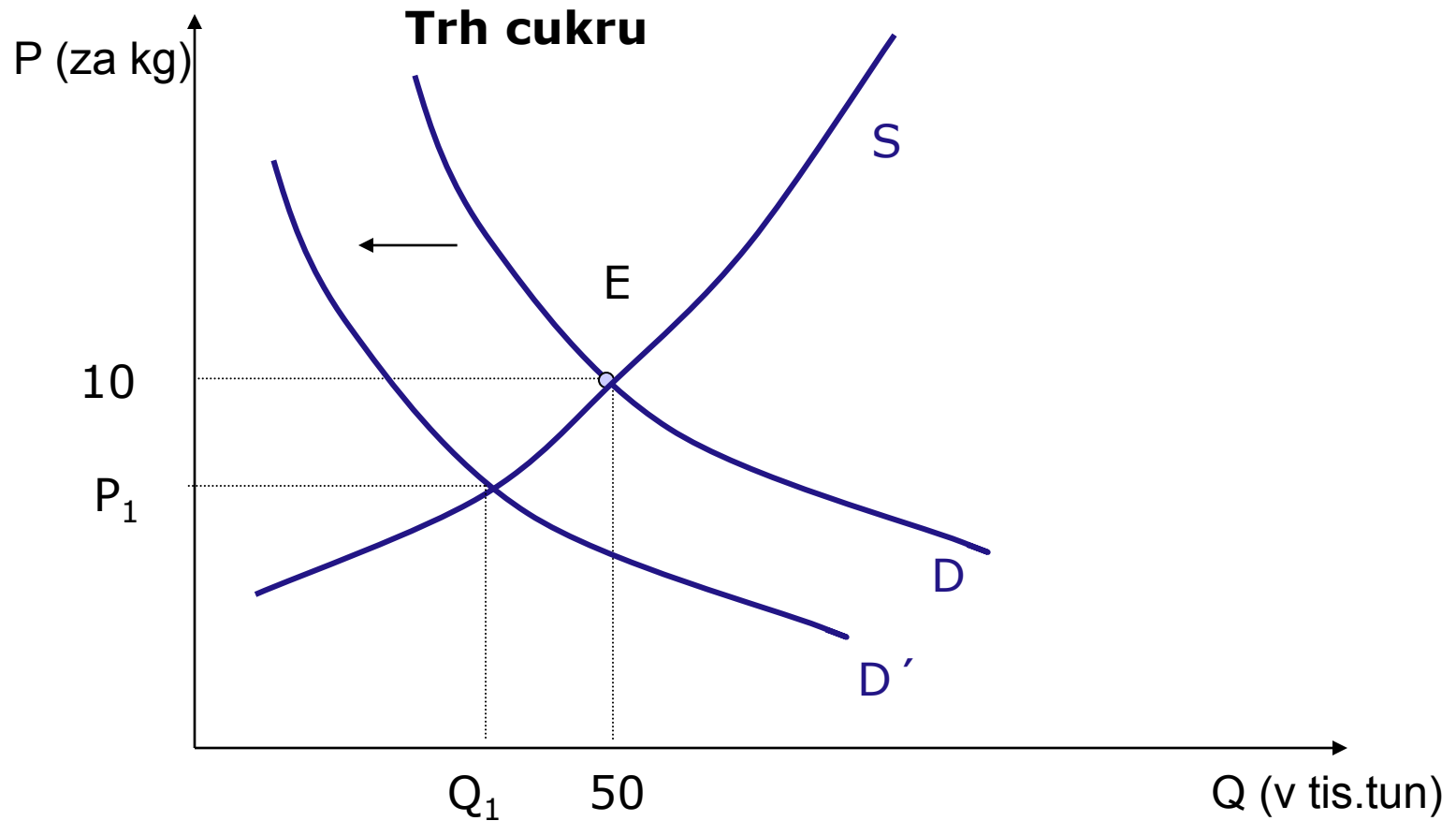
Příklad

Předpokládejme trh cukru. Cena cukru na trhu je 10Kč za kg. Na trh je dodáváno při této ceně 50 tis.tun cukru. Trh je v rovnováze

- a) Zakreslete situaci do grafu
- b) Předpokládejme, že spotřebitelé začali ve větší míře využívat umělá sladidla. Zakreslete co se stane na trhu cukru.
- c) Vycházejte z původní situace. Předpokládejme, že cena cukrové řepy, z níž je cukr vyráběn výrazně poklesla. Zakreslete, co se stane na trhu cukru.

- a) Tržní cen 10 Kč/kg, dodávané množství
50tis.tun cukru. Zakreslit
b) Růst poptávky po umělém sladidle

Řešení

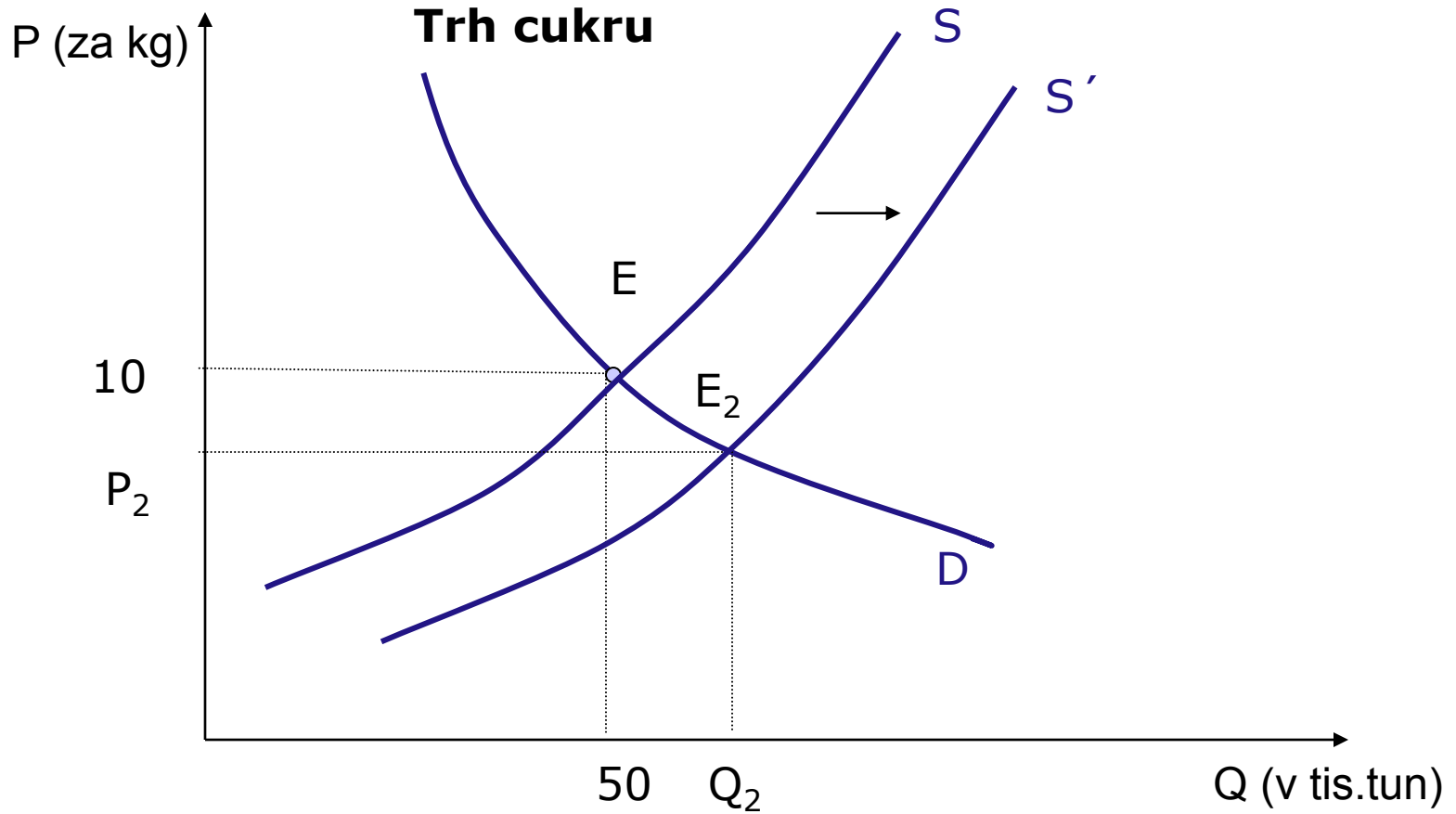

a) Tržní cen 10 Kč/kg, dodávané množství

50tis.tun cukru. Zakreslit

c) Pokles ceny cukrové řepy

Řešení

Konkurence

Konkurence

střetávání různých zájmů tržních subjektů

Rozlišujeme:

- Konkurenci napříč trhem
- Konkurenci na straně poptávky
- Konkurenci na straně nabídky
 - Cenová
 - Necenová

- + Růst efektivity, pokles nákladů, technologický pokrok
- manipulace se spotřebiteli, plýtvání zdroji

Konkurenční prostředí

Na základě podmínek, které mají účastníci na konkrétním trhu

Rozlišujeme:

- Dokonalou konkurenci
- Nedokonalou konkurenci
 - Monopol
 - Oligopol
 - Monopolistickou konkurenci

Děkuji za pozornost
